

عنوان مقاله:

نظام شکل دهنده در معماری مزارع تاریخی با نگاه به مزارع طرازآباد، گورت و نهچیر

محل انتشار:

دوفصلنامه معماری اقلیم گرم و خشک، دوره 8، شماره 11 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسنده:

حسین راعی - استادیار، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه علم و صنعت ایران

خلاصه مقاله:

مزارع مختلفی از حوزه فلات مرکزی ایران در سه قالب نگرش سنجی، سندپژوهی و مطالعات میدانی مورد مطالعه قرار گرفتند. آن ها دارای دوصورت؛ قلاع کشتخوانی و مجموعه های کشتخوانی و روایت هایی از چگونگی شکل گیری تا اضمحلال بوده اند. مزارع یادشده در دوره های متاخر به ویژه دوره قاجار و پیش از آن در فلات مرکزی ایران وجود داشتند و توسط مالکان و حاکمان مورد بهره برداری قرار می گرفتند. این تحقیق مزارع طرازآباد مبد، نهچیر مبارکه و گورت اصفهان را به دلیل دارابودن ویژگی های مزارع اربابی برای بسط دامنه پژوهش انتخاب کرده است. پژوهش و غور در آن ها نشان می دهد که به سان یک پایگاه اجتماعی و بنگاه اقتصادی نیرومند در شئون مختلف جوامع محلی فعالیت داشتند. آن ها دارای قابلیت های کالبدی و کارکردی بودند و نظام های کالبدی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ویژه ای اساس آن ها را شکل داده بود. به این دلیل این نظام ها، با عنوان «شکل دهنده» معرفی شده اند. مسئله اصلی تحقیق، نبود آگاهی جوامع درباره ارزش ها و ظرفیت های ذاتی مزارع است. این آثار در برهه ای از زمان به دلایل محیطی، اقلیمی، انسانی و عوامل متعدد دیگر به کام ویرانی رفتند و به تدریج نام و نشان آن ها نیز در حال فراموشی است. پرسش های تحقیق به نظام شکل دهنده و نقش آن ها در حیات مزارع تاریخی می پردازد و هدف از این پژوهش معرفی نظام های شکل دهنده در مزارع با واکاوی در گذشته و حال آن ها است. در پاسخ به هدف و سئوالات مطرح شده، از رهیافت تفسیری تاریخی برای خوانش اسناد مکتوب و پیمایش آثار مادی استفاده می شود. استفاده از اسناد شفاهی و مصاحبه با مزراع نشینان کنونی و بازمانده های پیشین در کنار بررسی های علمی و فنی در حضور بناها، ابزارهای اصلی روش تحقیق را تشکیل می دهد. این تحقیق قابلیت های کالبدی و کارکردی و نظام های زیرمجموعه آن ها را تشریح می کند و با دسترسی به مطالعات موردی در فلات مرکزی ایران به طور ملموس به آن می پردازد. معرفی نظام شکل دهنده با توجه به قابلیت ها و نظام های یادشده و ارائه چرخه ثبات، بخشی از نتایج است؛ که به آن ها اشاره می شود. نظام شکل دهنده به دلیل ایجاد پیوند بین قابلیت های کالبدی و کارکردی موجب خودکفایی مزارع در برهه ای از زمان می شد و با ایجاد ثبات در شئون مختلف جوامع محلی، ضامن حفظ حیات در مزارع مسکون تاریخی می گردید.

کلمات کلیدی:

نظام شکل دهنده، مزارع تاریخی، طرازآباد، گورت، نهچیر

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1220817>

